

การศึกษาลักษณะการกระทำความผิดและการบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในจังหวัดสกลนคร

ไชยวิชุด ไชยสิทธิ์

กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาลักษณะการกระทำความผิดและลักษณะการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในจังหวัดสกลนคร ในปีงบประมาณ 2560 – 2565 **วิธีการ:** การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบเก็บข้อมูลย้อนหลัง การศึกษาเก็บข้อมูลการดำเนินคดีจากบันทึกการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ของกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ในช่วงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2560 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2565 **ผลการศึกษา:** ในช่วง 6 ปีระหว่าง พ.ศ. 2560-2565 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 รวมจำนวน 138 คดี ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการประเภทบุคคลธรรมดา (ร้อยละ 75.4) การกระทำความผิดส่วนใหญ่เกิดขึ้น ณ สถานที่ผลิตอาหาร (ร้อยละ 96.4) สถานที่ผลิตอาหารที่ทำผิดกฎหมายเป็นสถานที่ผลิตที่ได้รับอนุญาตผลิตอาหาร (ร้อยละ 96.2) และไม่เข้าข่ายเป็นโรงงาน (ร้อยละ 74.4) ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการผลิตอาหารประเภทน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท (ร้อยละ 68.1) รองลงมาคือ น้ำแข็งบริโภค (ร้อยละ 17.4) อาหารพร้อมบริโภค (ร้อยละ 4.4) และนมโค (ร้อยละ 3.6) ลักษณะการกระทำความผิดที่พบมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1. ผู้ผลิตไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง วิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และการเก็บรักษาอาหาร หรือ GMP (ร้อยละ 59.5) 2. ผลิตอาหารผิดมาตรฐาน (ร้อยละ 27.5) และ 3. ฝ่าฝืนประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยเรื่องฉลากอาหาร (ร้อยละ 10.2) ส่วนใหญ่กระทำความผิดเป็นครั้งที่ 1 (ร้อยละ 76.8) การกระทำความผิดถูกพบจากการตรวจเฝ้าระวัง (ร้อยละ 80.4) สำหรับการกระทำความผิดส่วนใหญ่ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมีอำนาจเปรียบเทียบ (ร้อยละ 98.5) ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ยอมรับสารภาพและยินยอมให้ทำการเปรียบเทียบ (ร้อยละ 94.2) คดีที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับ ส่วนใหญ่มีค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบเท่ากับ 1,000 บาท (ร้อยละ 34.6) โดยมี ค่ามาตรฐาน 3,000 บาท **สรุป:** ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ผลิตอาหารประเภทน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท ฐานความผิดที่พบส่วนใหญ่เกี่ยวกับสถานที่ผลิตไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ GMP และมีผลตรวจวิเคราะห์อาหารไม่เป็นไปตามมาตรฐาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร จึงควรให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการผลิตอาหารเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ GMP และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตรวจติดตาม เฝ้าระวังเชิงรุก และบังคับใช้กฎหมายเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติอาหาร การดำเนินคดี การกระทำความผิด การบังคับใช้กฎหมาย การคุ้มครองผู้บริโภค

รับต้นฉบับ: 19 ส.ค. 2566, **ได้รับบทความฉบับปรับปรุง:** 23 ก.ย. 2566, **รับลงตีพิมพ์:** 29 ก.ย. 2566

ผู้ประสานงานบทความ: ไชยวิชุด ไชยสิทธิ์ กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000 **E-mail:** samanosome1@hotmail.com

Characteristics of Offenses and Law Enforcement According to the Food Act B.E. 2522 in Sakon Nakhon Province

Chaivichit Chaiyasit

Health Consumer Protection and Pharmacy Department, Sakon Nakhon Provincial Public Health Office

Abstract

Objective: To investigate the characteristics of offenses and prosecutions under the Food Act B.E. 2522 in Sakon Nakhon Province during the fiscal years 2017 to 2022. **Method:** The research was a retrospective descriptive approach, collecting prosecution data related to the Food Act B.E. 2522 from records maintained by the Health Consumer Protection and Pharmacy Department at Sakon Nakhon Provincial Public Health Office. Data collection spanned from January 1, 2017, to December 31, 2022. **Results:** Over the six-year period from 2017 to 2022, the Sakon Nakhon Provincial Public Health Office processed a total of 138 cases involving violations of the Food Act B.E. 2522. The majority of offenders were business owners as a natural person (75.4 percent). Most offenses occurred in food production facilities (96.4 percent), with the majority of them holding licenses to produce food (96.2 percent), and not categorized as factories (74.4 percent). Most offenders were owners of business in producing drinking water in sealed containers (68.1 percent), followed by ice (17.4 percent), ready-to-eat food (4.4 percent), and cow milk (3.6 percent). The three most common types of offenses were: 1) non-compliance with the Ministry of Public Health's regulation on production methods, equipment, and food storage guidelines or GMP (59.5 percent), 2) production of food that did not meet established standards (27.5 percent), and 3) violation of the Ministry of Public Health's regulations concerning food labeling (10.2 percent). The majority of offenders were first-time offenders (76.8 percent). Majority of offenses were identified through surveillance inspections (80.4 percent). Director of the Provincial Public Health Office possessed the authority to impose fines for the majority of offenses (98.5 percent). Most offenders admitted guilt and consented to fines (94.2 percent). In cases where fines were imposed, they were mostly set at 1,000 baht (34.6 percent), with a median fine of 3,000 baht. **Conclusion:** Most offenders were owners of the business in the production of drinking water in sealed containers. The predominant offenses were associated with production sites failing to adhere to GMP guidelines and producing food that did not meet established standards. Consequently, it is recommended that the Sakon Nakhon Provincial Public Health Office focus on educating owners of the business on food production about GMP principles and relevant laws, implementing proactive surveillance measures, and enforce regulations to ensure consumer safety.

Keywords: Food Act, prosecution, offense, law enforcement, consumer protection

บทนำ

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 (1) เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ควบคุมผู้ผลิตอาหาร ผู้จำหน่ายอาหาร และผู้นำเข้าอาหาร โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เป็นหน่วยงานในส่วนภูมิภาคที่ดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนก่อนที่ผลิตภัณฑ์อาหารจะออกสู่ท้องตลาด คือ การพิจารณาอนุญาตสถานที่ด้านอาหาร การอนุญาตผลิตภัณฑ์อาหาร และการอนุญาตโฆษณาอาหาร ตลอดจนการเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์อาหารภายหลังออกสู่ตลาด ตลอดจนการตรวจสอบกรณีร้องเรียนจากผู้บริโภค

ในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาคประจำปีงบประมาณ 2563 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้ขอความร่วมมือให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด เก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์เพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการตามเป้าหมายและแผนเก็บตัวอย่าง (2) ผลวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์สุขภาพชุมชนประเภทอาหารจำนวน 285 ตัวอย่างซึ่งผลิตโดยผู้ประกอบการ OTOP วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน และผู้ประกอบการรายย่อยในชุมชนจากทุกจังหวัด พบว่าผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 86.80 ตัวอย่างที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ตกมาตรฐานในด้านจุลินทรีย์และด้านวัตถุเจือปนอาหารประเภทวัตถุกันเสียที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการตรวจวิเคราะห์น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทและน้ำแข็งบริโภคจำนวน 980 ตัวอย่าง พบว่าผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 74.26 ตัวอย่างที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตกมาตรฐานในด้านจุลินทรีย์และความเป็นกรด-ด่าง การตรวจสอบฉลากผลิตภัณฑ์สุขภาพพบว่าผลิตภัณฑ์ผ่านมาตรฐานด้านฉลากร้อยละ 96.89 สาเหตุของการตกมาตรฐานจากการตรวจสอบฉลาก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารมีการแสดงข้อความบนฉลากไม่ถูกต้อง/ครบถ้วน แสดงเลขสารบบอาหารไม่ถูกต้อง/ไม่ตรงกับที่ได้รับอนุญาต สืบค้นข้อมูลไม่พบข้อมูลเลขสารบบอาหารตามที่แสดงบนฉลาก พบการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ถูกยกเลิกและพักใช้เลขสารบบอาหาร พบการแสดงข้อความโอ้อวดสรรพคุณเกินจริง ในด้านการตรวจสอบการโฆษณาผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่า การโฆษณาผ่านมาตรฐานร้อยละ 96.45 สาเหตุของการตกมาตรฐาน ได้แก่ พบการโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่เข้าข่ายความผิดทางกฎหมาย คือ โฆษณาโอ้อวดสรรพคุณเกินจริง (2) สรุปผลการดำเนินงานการคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาค

ในปีงบประมาณ 2563 ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ไม่พบข้อมูลผลการดำเนินคดีหรือการบังคับใช้กฎหมายของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในกรณีที่ผลการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ ฉลาก และโฆษณาไม่เป็นไปตามกฎหมาย

ในปีงบประมาณ 2565 จังหวัดสกลนคร มีสถานที่ผลิตอาหารและสถานที่นำเข้าอาหารที่ได้รับอนุญาตและใบอนุญาตยังไม่สิ้นสภาพ จำนวน 732 แห่ง เป็นสถานที่ที่เข้าข่ายโรงงาน จำนวน 41 แห่ง ไม่เข้าข่ายโรงงาน จำนวน 691 แห่ง ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับอนุญาต จำนวน 5,127 รายการ ในการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์หลังออกสู่ตลาด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนครได้ดำเนินการ 4 ประการ คือ 1) ตรวจประเมินสถานที่เพื่อต่ออายุใบอนุญาตผลิตอาหาร 2) ตรวจเฝ้าระวังสถานที่ผลิตอาหารตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 420) พ.ศ. 2563 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เรื่อง วิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และการรักษาอาหาร (3) เก็บผลิตภัณฑ์ส่งตรวจวิเคราะห์เพื่อเฝ้าระวังคุณภาพ และ 4) การตรวจสอบกรณีร้องเรียนที่ได้แจ้งจากประชาชน และผู้บริโภค

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าผู้กระทำความผิดมีความเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อาหารหลายประเภท ลักษณะการกระทำความผิดที่พบมีผลกระทบหรือความรุนแรงต่อผู้บริโภคที่แตกต่างกัน รวมทั้งหากผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์และมาตรฐานต่าง ๆ จะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ผู้วิจัยจึงศึกษาลักษณะการกระทำความผิดและการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในจังหวัดสกลนคร เพื่อนำผลการศึกษาไปกำหนดรูปแบบการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการกำกับดูแลและเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์อาหารหลังออกสู่ตลาด ในพื้นที่รับผิดชอบต่อไป

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบเก็บข้อมูลย้อนหลังที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการศึกษาวิจัยในมนุษย์ สำนักงาน

สาธารณสุขจังหวัดสกลนคร เอกสารรับรองเลขที่ SKN
REC 2023 – 035 วันที่รับรอง 14 กรกฎาคม 2566

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ของกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ที่มีการดำเนินคดีในช่วงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2560 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2565 จำนวน 138 คดี มาจัดกลุ่ม เรียบเรียง และบันทึกในแบบเก็บข้อมูลการกระทำความผิดและการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้กระทำความผิด ได้แก่ ลักษณะของผู้กระทำความผิด (บุคคลธรรมดา นิติบุคคล วิสาหกิจชุมชน กองทุนหมู่บ้าน) ข้อมูลสถานประกอบการ (สถานที่ผลิต สถานที่จำหน่าย สถานที่นำเข้า) ข้อมูลการได้รับอนุญาต ข้อมูลประเภทผลิตภัณฑ์ ข้อหาความผิด และครั้งที่กระทำความผิด และ 2) ข้อมูลการดำเนินคดี ได้แก่ ข้อมูลลักษณะการตรวจสอบ (ตรวจเฝ้าระวังประจำปี ตรวจสอบกรณีร้องเรียน) มาตรการที่กระทำการฝ่าฝืน และบทลงโทษตามกฎหมาย

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดโครงสร้างแบบเก็บข้อมูล จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การทำงาน

คุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพและด้านกฎหมายของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้นไปทดสอบเก็บข้อมูลการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ก่อนวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2560 จำนวน 30 คดี เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพของเครื่องมือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรต่าง ๆ ใช้การประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ลักษณะของผู้กระทำความผิด

การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในจังหวัดสกลนคร ระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2565 มีจำนวน 138 คดี จากตารางที่ 1 ปีที่มีการดำเนินคดีมากที่สุดคือ ปี พ.ศ. 2562 (ร้อยละ 25.4 ของจำนวนคดีทั้งหมด) รองลงมาคือ ปี พ.ศ. 2565 (ร้อยละ 20.3) และปี พ.ศ. 2561 (ร้อยละ 18.1) ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นบุคคลธรรมดา (ร้อยละ 75.4) รองลงมาคือ นิติบุคคล (ร้อยละ 16.7) และกองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 8.0) สถานที่ที่มีการกระทำความ

ตารางที่ 1. ลักษณะของผู้กระทำความผิด ประเภทสถานที่ และประเภทอาหารที่พบการกระทำความผิด

ตัวแปร	จำนวนคดี (ร้อยละ)						รวม (n=138)
	2560 (n=21)	2561 (n=25)	2562 (n=35)	2563 (n=24)	2564 (n=5)	2565 (n=28)	
ผู้กระทำความผิด							
บุคคลธรรมดา	20 (95.2)	24 (96.0)	28 (80.0)	18 (75.0)	4 (80.0)	10 (35.7)	104 (75.4)
นิติบุคคล	1 (4.8)	1 (4.0)	1 (2.9)	1 (4.2)	1 (20.0)	18 (64.3)	23 (16.7)
กองทุนหมู่บ้าน	-	-	6 (17.1)	5 (20.8)	-	-	11 (8.0)
สถานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด							
ผลิต	17 (81.0)	24 (96.0)	35 (100.0)	24 (100.0)	5 (100.0)	28 (100.0)	133 (96.4)
จำหน่าย	4 (19.0)	1 (4.0)	-	-	-	-	5 (3.6)

ตารางที่ 1. ลักษณะของผู้กระทำความผิด ประเภทสถานที่ และประเภทอาหารที่พบการกระทำความผิด (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวนคดี (ร้อยละ)						รวม (n=138)
	2560	2561	2562	2563	2564	2565	
	(n=21)	(n=25)	(n=35)	(n=24)	(n=5)	(n=28)	
ประเภทอาหารที่ผลิตหรือจำหน่ายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด							
น้ำบริโภคในภาชนะ บรรจุที่ปิดสนิท	17 (81.0)	21 (84.0)	29 (82.8)	22 (91.6)	5 (100.0)	-	94 (68.1)
น้ำแข็งบริโภค	-	1 (4.0)	1 (2.9)	1 (4.2)	-	21 (75.0)	24 (17.4)
อาหารพร้อมบริโภค	4 (19.0)	1 (4.0)	1 (2.9)	-	-	-	6 (4.4)
นมโค	-	1 (4.0)	-	1 (4.2)	-	3 (10.7)	5 (3.6)
ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์	-	-	2 (5.6)	-	-	2 (7.1)	4 (2.9)
ซอสในภาชนะบรรจุที่ ปิดสนิท	-	-	1 (2.9)	-	-	1 (3.6)	2 (1.5)
ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร	-	1 (4.0)	-	-	-	-	1 (0.7)
อาหารที่มีส่วนประกอบ ของกัญชา	-	-	-	-	-	1 (3.6)	1 (0.7)
เครื่องดื่มในภาชนะ บรรจุที่ปิดสนิท	-	-	1 (2.9)	-	-	-	1 (0.7)

ผิด คือ สถานที่ผลิต (ร้อยละ 96.4) และสถานที่จำหน่าย (ร้านจำหน่ายและร้านค้าออนไลน์) (ร้อยละ 3.6) สถานที่ประกอบการที่ถูกดำเนินคดีส่วนใหญ่ประกอบกิจการผลิตน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท (ร้อยละ 68.1) รองลงมาคือ น้ำแข็งบริโภค (ร้อยละ 17.4) และอาหารพร้อมบริโภค (ร้อยละ 4.4) (ตารางที่ 1)

สถานที่ผลิตอาหารที่ถูกดำเนินคดีส่วนใหญ่มีใบอนุญาตสถานที่ผลิตอาหารจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร (ร้อยละ 96.2 ของสถานที่ผลิตอาหาร) และส่วนใหญ่เป็นสถานที่ผลิตที่ไม่เข้าข่ายโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 (ร้อยละ 74.4) ซึ่งนิยามของคำว่าโรงงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวหมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ห้าสิบบางม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าสิบบางม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ห้า

สิบคนขึ้นไป โดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามเพื่อประกอบกิจการโรงงาน (ตารางที่ 2)

ความผิดตามกฎหมายที่พบ

ลักษณะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ที่พบมากที่สุด คือ สถานที่ผลิตอาหารไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการผลิตที่ดีหรือ GMP (Good Manufacturing Practice) (ร้อยละ 59.5) รองลงมาคือ ผลิตอาหารผิดมาตรฐาน (ร้อยละ 27.5) และผลิตหรือจำหน่ายอาหารที่แสดงฉลากไม่ถูกต้อง (ร้อยละ 10.2) (ตารางที่ 3)

ประเภทผลิตภัณฑ์อาหารที่เกี่ยวข้อง

ประเภทผลิตภัณฑ์อาหารที่ผลิตหรือจำหน่ายของสถานประกอบการที่ฝ่าฝืนมาตรา 6(7) หรือประกาศเกี่ยวกับ GMP ที่พบมากที่สุดคือ น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุ

ตารางที่ 2. ลักษณะของสถานที่ผลิตอาหารที่พบการกระทำผิด

ตัวแปร	จำนวนคดี (ร้อยละ)						รวม (n=133)
	2560 (n=17)	2561 (n=24)	2562 (n=35)	2563 (n=24)	2564 (n=5)	2565 (n=28)	
การมีใบอนุญาต							
มี	17 (100.0)	24 (100.0)	32 (91.4)	24 (100.0)	4 (80.0)	27 (96.4)	128 (96.2)
ไม่มี	-	-	3 (8.6)	-	1 (20.0)	1 (3.6)	5 (3.8)
การเข้าข่ายเป็นโรงงาน							
เข้าข่าย	-	3 (12.5)	5 (14.3)	2 (8.3)	1 (20.0)	23 (82.1)	34 (25.6)
ไม่เข้าข่าย	17 (100.0)	21 (87.5)	30 (85.7)	22 (91.7)	4 (80.0)	5 (17.9)	99 (74.4)

ที่ปิดสนิท (ร้อยละ 78.1 ของจำนวนคดีที่ฝ่าฝืนมาตรา 6(7))
รองลงมาคือ น้ำแข็งบริโภคร (ร้อยละ 18.3)

ประเภทผลิตภัณฑ์อาหารที่ผลิตหรือจำหน่ายของ
สถานประกอบการที่ฝ่าฝืนมาตรา 25(3) หรือผลิตอาหารผิด
มาตรฐานที่พบมากที่สุด คือ น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิด
สนิท (ร้อยละ 65.8 ของจำนวนคดีที่ฝ่าฝืนมาตรา 25(3))

รองลงมาคือ น้ำแข็งบริโภค ร้อยละ (21.1) และนมโค (ร้อย
ละ 13.1)

ประเภทผลิตภัณฑ์อาหารที่ผลิตหรือจำหน่ายของ
สถานประกอบการ ที่ฝ่าฝืนมาตรา 6(10) หรือผลิตหรือ
จำหน่ายอาหารที่แสดงฉลากไม่ถูกต้อง พบมากที่สุดคือ น้ำ
บริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท (ร้อยละ 35.7 ของจำนวน

ตารางที่ 3. ความผิดและมาตราที่ฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

ความผิด	ฝ่าฝืน มาตรา	จำนวนคดี (ร้อยละ)						รวม (n=138)
		2560 (n=21)	2561 (n=25)	2562 (n=35)	2563 (n=24)	2564 (n=5)	2565 (n=28)	
สถานที่ผลิตอาหารไม่เป็นไปตาม หลัก GMP	6(7)	10 (47.6)	5 (20.0)	30 (85.7)	23 (95.8)	2 (40.0)	12 (42.8)	82 (59.5)
ผลิตอาหารผิดมาตรฐาน	25(3)	7 (33.3)	19 (76.0)	-	1 (4.2)	0 (0.0)	11 (39.3)	38 (27.5)
อาหารแสดงฉลากไม่ถูกต้อง	6(10)	4 (19.1)	-	4 (11.4)	-	3 (60.0)	3 (10.7)	14 (10.2)
โฆษณาสรรพคุณอาหารโดยไม่ได้รับ อนุญาต	41	-	1 (4.0)	-	-	-	-	1 (0.7)
ตั้งโรงงานผลิตอาหารโดยไม่ได้รับ อนุญาต	14	-	-	1 (2.9)	-	-	-	1 (0.7)
ผลิตอาหารปลอม	25(2)	-	-	-	-	-	1 (3.6)	1 (0.7)
ผลิตอาหารหลังจากใบอนุญาต หมดอายุ	74	-	-	-	-	-	1 (3.6)	1 (0.7)

ตารางที่ 4. ประเภทผลิตภัณฑ์อาหารที่ผลิตหรือจำหน่ายโดยการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522

ประเภทอาหาร	มาตราที่ฝ่าฝืนและจำนวนคดี (ร้อยละ)						
	ม.6(7) (n=82)	ม. 6(10) (n=14)	ม.14 (n=1)	ม.25(2) (n=1)	ม.25(3) (n=38)	ม.41 (n=1)	ม.74 (n=1)
น้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท	64 (78.1)	5 (35.7)	-	-	25 (65.8)	-	-
น้ำแข็งบริโภค	15 (18.3)	-	-	-	8 (21.1)	-	1 (100.0)
อาหารพร้อมบริโภค	1 (1.2)	5 (35.7)	-	-	-	-	-
นมโค	-	-	-	-	5 (13.1)	-	-
ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร	-	-	-	-	-	1(100.0)	-
ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์	-	3 (21.4)	1 (100.0)	-	-	-	-
ซอสในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท	1 (1.2)	-	-	1 (100.0)	-	-	-
อาหารที่มีส่วนประกอบของกัญชา	-	1 (7.2)	-	-	-	-	-
เครื่องดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท	1 (1.2)	-	-	-	-	-	-

มาตรา 6(7) กำหนดวิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และการเก็บรักษาอาหารเพื่อป้องกันมิให้อาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย เป็นอาหารไม่บริสุทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 6(10) กำหนดประเภทและชนิดอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย ซึ่งจะต้องมีฉลาก ข้อความในฉลาก เงื่อนไข และวิธีการแสดงฉลาก ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการโฆษณาในฉลาก

มาตรา 14 ห้ามมิให้ผู้ใดตั้งโรงงานผลิตอาหารเพื่อจำหน่าย เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต

มาตรา 25 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่ายซึ่งอาหารดังต่อไปนี้ (1) อาหารไม่บริสุทธิ์ (2) อาหารปลอม (3) อาหารผิดมาตรฐาน (4) อาหารอื่นที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา 41 ผู้ใดประสงค์จะโฆษณาคุณสมบัติ คุณภาพ หรือสรรพคุณ ของอาหารทางวิทยุ กระดาษเสียง วิทยุโทรทัศน์ ทางฉายภาพ ภาพยนตร์ หรือทางหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อื่น หรือด้วยวิธีอื่นใด เพื่อประโยชน์ในทางการค้า ต้องนำเสียง ภาพ ภาพยนตร์ หรือข้อความที่จะโฆษณาดังกล่าว นั้น ให้ผู้อนุญาตตรวจพิจารณา ก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะโฆษณาได้

มาตรา 74 ผู้รับอนุญาตผู้ใดผลิตหรือนำเข้าซึ่งอาหารภายหลังที่ใบอนุญาตสิ้นอายุแล้วโดยมิได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับเป็นรายวันละไม่น้อยกว่าห้าร้อยบาทแต่ไม่เกินหนึ่งพันบาทตลอดเวลาที่ใบอนุญาตขาดอายุ

คดีที่ฝ่าฝืนมาตรา 6(10)) และอาหารพร้อมบริโภค (ร้อยละ 35.7) รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ (ร้อยละ 21.4) (ตารางที่ 4)

หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 18.1) และพบจากการตรวจสอบสถานที่เพื่อต่ออายุใบอนุญาตสถานที่ผลิตอาหาร (ร้อยละ 1.5) (ตารางที่ 5)

ลักษณะของการตรวจพบความผิด

ผู้กระทำความผิดที่ถูกดำเนินคดีส่วนใหญ่กระทำความผิดเป็นครั้งที่ 1 (ร้อยละ 76.8 ของจำนวนคดีทั้งหมด) รองลงมากระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2 (ร้อยละ 17.4) และกระทำความผิดเป็นครั้งที่ 4 (ร้อยละ 3.6) (ตารางที่ 5)

การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ส่วนใหญ่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ตรวจพบจากการตรวจสอบเฝ้าระวังตามแผนการสุ่มตรวจเฝ้าระวังประจำปี (ร้อยละ 80.4 ของจำนวนคดีทั้งหมด) รองลงมาพบจากการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภคและ

ลักษณะของการดำเนินคดี

การกระทำความผิดที่พบและถูกดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในจังหวัดสกลนคร ระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2565 ส่วนใหญ่เป็นความผิดที่นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสามารถเปรียบเทียบคดีได้ (ร้อยละ 98.5) โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 75 ที่กำหนดว่าบรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยาหรือผู้ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยามอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ ส่วนความผิดที่นายแพทย์สาธารณสุข

ตารางที่ 5. ครั้งที่กระทำความผิดและการตรวจพบการกระทำผิด

ตัวแปร	จำนวนคดี (ร้อยละ)						
	2560	2561	2562	2563	2564	2565	รวม
	(n=21)	(n=25)	(n=35)	(n=24)	(n=5)	(n=28)	(n=138)
ครั้งที่กระทำความผิด							
1	17 (80.9)	17 (68.0)	29 (82.8)	12 (50.0)	5 (100.0)	26 (92.8)	106 (76.8)
2	1 (4.8)	7 (28.0)	5 (14.3)	10 (41.7)	-	1 (3.6)	24 (17.4)
3	1 (4.8)	-	-	-	-	1 (3.6)	2 (1.5)
4	2 (9.5)	1 (4.0)	-	2 (8.3)	-	-	5 (3.6)
5	-	-	1 (2.9)	0 (0.0)	-	-	1 (0.7)
การตรวจพบ							
การเฝ้าระวัง	17 (81.0)	20 (80.0)	25 (71.4)	23 (95.8)	2 (40.0)	24 (85.7)	111 (80.4)
การร้องเรียน	4 (19.0)	5 (20.0)	8 (22.9)	1 (4.2)	3 (60.0)	4 (14.3)	25 (18.1)
การตรวจเพื่อต่ออายุใบอนุญาต	-	-	2 (5.7)	-	-	-	2(1.5)

จังหวัดไม่มีอำนาจเปรียบเทียบคดี พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจดำเนินคดีกับผู้ต้องหา (ร้อยละ 1.5) ทำสำนวนการสอบสวนและส่งให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องศาลต่อไป (ตารางที่ 6)

ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ได้ดำเนินคดีโดยการเปรียบเทียบปรับ จำนวน 130 คดี (ร้อยละ 94.2) และร้อง

ทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน จำนวน 8 คดี (ร้อยละ 5.8) โดยคดีที่ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดไม่มาชำระค่าปรับหรือไม่ยินยอมชำระค่าปรับ จำนวน 6 คดี และเป็นคดีที่นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดไม่มีอำนาจเปรียบเทียบ จำนวน 2 คดี ได้แก่ คดีความผิดฐานตั้งโรงงานผลิตอาหารโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาต ซึ่งฝ่าฝืนมาตรา 14 และต้องระวาง

ตารางที่ 6. จำนวนคดีที่นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมีอำนาจเปรียบเทียบปรับและการดำเนินคดี

ตัวแปร	จำนวนคดี (ร้อยละ)						รวม (n=138)
	2560 (n=21)	2561 (n=25)	2562 (n=35)	2563 (n=24)	2564 (n=5)	2565 (n=28)	
อำนาจเปรียบเทียบของนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด							
มีอำนาจ	21 (100.0)	25 (100.0)	34 (97.1)	24 (100.0)	5 (100.0)	27 (96.4)	136 (98.5)
ไม่มีอำนาจ	-	-	1 (2.9)	-	-	1 (3.6)	2 (1.5)
การดำเนินคดี							
เปรียบเทียบปรับ	21 (100.0)	25 (100.0)	32 (91.4)	21 (87.5)	4 (80.0)	27 (96.4)	130 (94.2)
ร้องทุกข์กล่าวโทษ	-	-	3 (8.6)	3 (12.5)	1 (20.0)	1 (3.6)	8 (5.8)

โทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และคดีความผิดฐานผลิตอาหารปลอม ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 25(2) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหนึ่งแสนบาท

คดีที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับ ส่วนใหญ่ค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบเท่ากับ 1,000 บาท (ร้อยละ 34.6) รองลงมา คือ 5,000 บาท (ร้อยละ 17.7) และ 10,000 บาท (ร้อยละ 15.4) (ตารางที่ 7) ค่ามัธยฐานของค่าปรับเท่ากับ 3,000 บาท (SD=14,252.98) และค่าปรับต่อคดีสูงสุด คือ 100,000 บาท โดยเป็นความผิดฐานผลิตอาหารผิดมาตรฐานซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 25(3) (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7. จำนวนเงินค่าปรับในการเปรียบเทียบคดีตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

ค่าปรับต่อคดี (บาท)	จำนวนคดี (n=130)	ร้อยละ
1000	45	34.6
2000	15	11.5
3000	8	6.2
4000	1	0.8
5000	23	17.7
10000	20	15.4
15000	5	3.8
20000	1	0.8
25000	3	2.3
38000	1	0.8
50000	7	5.4
100000	1	0.8

การอภิปรายผล

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร โดยกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข ได้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและฝ่าฝืนพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2565 รวมจำนวน 138 คดี ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการประเภทบุคคลธรรมดา (ร้อยละ 75.4) การกระทำความผิดส่วนใหญ่เกิดขึ้น ณ สถานที่ผลิตอาหาร (ร้อยละ 96.4) โดยเป็นสถานที่ผลิตอาหารที่ได้รับการอนุญาตผลิตอาหาร ร้อยละ 96.2 และเป็นสถานที่ผลิตที่ไม่เข้าข่ายเป็นโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ร้อยละ 74.4 ผู้กระทำความผิดที่ถูกดำเนินคดีส่วนใหญ่ เป็นผู้ประกอบการที่ผลิต

อาหารประเภทน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท (ร้อยละ 68.1) รองลงมาคือ น้ำแข็งบริโภค (ร้อยละ 17.4) อาหารพร้อมบริโภค (ร้อยละ 4.4) และนมโค (ร้อยละ 3.6) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ผลิตน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทกระทำความผิดและถูกดำเนินคดีมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของธาราทิพย์ คำธานี และคณะ (4) ที่พบว่าผลิตภัณฑ์น้ำดื่มเป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด (ร้อยละ 33.33) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานที่ผลิตน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท มีจำนวนมากที่สุดในจังหวัด และเป็นอาหารที่มีการบริโภคเป็นวงกว้างโดยประชาชนชนจำนวนมาก ซึ่งหากไม่ปลอดภัยจะมีความเสี่ยงต่อผู้บริโภค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ได้ขอความร่วมมือพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอจากโรงพยาบาลชุมชนและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ให้ตรวจประเมินสถานที่ผลิตน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท และเก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์เพื่อเฝ้าระวังอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และรายงานผลการตรวจสอบให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร จึงอาจทำให้มีการตรวจพบการกระทำความผิดในอาหารประเภทนี้ และนำไปสู่การดำเนินคดีตามกฎหมาย

ฐานความผิด ที่พบมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) ผู้ผลิตไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเกี่ยวกับ GMP โดยมีผลการตรวจประเมินสถานที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 59.8 2) การผลิตอาหารผิดมาตรฐาน โดยมีผลตรวจวิเคราะห์คุณภาพอาหารจากห้องปฏิบัติการ ไม่เป็นไปตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยอาหารนั้น ร้อยละ 27.5 โดยน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทมีผลวิเคราะห์ไม่ผ่านมาตรฐานมากที่สุด ร้อยละ 65.8 รองลงมาคือ น้ำแข็งบริโภค ร้อยละ 21.1 และ 3) ความผิดเกี่ยวกับการผลิต หรือจำหน่ายอาหารที่แสดงฉลากอาหารไม่เป็นไปตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยเรื่องฉลากอาหาร ร้อยละ 10.1

การไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ GMP เป็นสาเหตุที่ผู้ประกอบการถูกดำเนินคดีมากที่สุด อาจมีสาเหตุจากผู้ประกอบการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักเกณฑ์ GMP และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (5) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้ประกอบการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการผลิตในเรื่องหลักเกณฑ์ GMP เพื่อให้สามารถปฏิบัติและควบคุมกระบวนการผลิตอาหารให้เป็นไปตามมาตรฐาน ส่วนการผลิตอาหารผิดมาตรฐานที่มีผลตรวจวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ไม่ผ่านเกณฑ์นั้น อาจมี

สาเหตุจากผู้ผลิตขาดความรู้ในเรื่อง GMP และสถานที่ผลิตอาหารไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ GMP ซึ่งในสถานที่ผลิตที่มีผลวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ผ่านมาตรฐาน ผู้ผลิตมักมีความรู้ในเรื่องหลักเกณฑ์ GMP และผลการประเมินสถานที่ตามเกณฑ์ GMP ที่ได้คะแนนสูงในหมวดสถานที่ตั้งและอาคารผลิต หมวดเครื่องมือ เครื่องจักร และหมวดการสุขาภิบาล และสูงกว่าสถานที่ผลิตที่ตัวอย่างน้ำบริโภคตามมาตรฐาน(5) จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทของสัณชัย ไบโไฟศาล (6) พบว่าความรู้เฉพาะด้านกฎหมายและด้านการควบคุมการผลิตด้านใดด้านหนึ่งไม่สัมพันธ์กับคุณภาพน้ำอย่างมีนัยสำคัญ แต่ความรู้รวมทั้งสองด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพมาตรฐานน้ำอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นจึงควรให้ความรู้แก่ผู้ผลิตให้ครอบคลุมทั้งสองด้าน ส่วนความผิดเกี่ยวกับฉลากอาหารที่พบในการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงแก้ว อังกูรสิทธิ์ และรัฐนันท์ เจียมวชิระ (7) ที่พบว่า เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่เป็นประเด็นเกี่ยวกับการไม่แสดงฉลาก การไม่ระบุเลขสารบบอาหาร (เลข อย.) และการไม่ระบุวันหมดอายุ รองลงมาคือ การตรวจพบสารเจือปนในอาหารในปริมาณที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด และการโฆษณาสรรพคุณเกินจริง ดังนั้น ควรให้ความรู้แก่ผู้ผลิตอาหารในเรื่องการจัดทำฉลากอาหารให้ถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งการให้ความรู้แก่ผู้จำหน่ายอาหาร ส่วนในร้านค้า ควรให้ความรู้ในการเลือกผลิตภัณฑ์อาหารที่แสดงฉลากถูกต้องมาจำหน่าย เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค และลดการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย

ผู้กระทำความผิดที่ถูกดำเนินคดีส่วนใหญ่กระทำความผิดเป็นครั้งที่ 1 (ร้อยละ 76.8) รองลงมากระทำความผิดในความผิดเดิมซ้ำเป็นครั้งที่ 2 (ร้อยละ 17.4) และกระทำความผิดในความผิดเดิมซ้ำเป็นครั้งที่ 4 (ร้อยละ 3.6) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนครได้ดำเนินคดีกับผู้ประกอบการที่กระทำความผิดทุกราย แต่ยังพบการกระทำความผิดซ้ำ สอดคล้องกับการศึกษาของมาริสสา ไก่แก้ว กาญจนหาที่พบว่า สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาทได้ดำเนินคดีกับผู้ประกอบการทุกรายที่สถานที่ผลิตน้ำแข็งหลอดและผลิตภัณฑ์น้ำแข็งหลอดตกมาตรฐาน แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ และเสนอมาตรการที่ควรใช้ คือ การร่วมมือกับผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาสถานที่ผลิตตามหลักเกณฑ์ GMP และการให้ความรู้ในการควบคุมการผลิตอาหารให้เป็นไปตามมาตรฐาน รวมทั้งการตรวจติดตาม

ภายหลังการบังคับใช้กฎหมายเพื่อสร้างความตระหนักและแรงให้ผู้กระทำความผิดดำเนินการแก้ไข (8)

การตรวจพบการกระทำความผิดส่วนใหญ่พบจากการออกตรวจเฝ้าระวังของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแผนการตรวจสอบเฝ้าระวังประจำปี (ร้อยละ 80.4) รองลงมา พบจากการออกตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีร้องเรียนจากผู้บริโภค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดใกล้เคียง และจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (ร้อยละ 18.1) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การตรวจสอบเฝ้าระวังสถานที่ผลิตเป็นประจำและต่อเนื่องของพนักงานเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่มีส่วนสำคัญในการค้นพบการกระทำผิด โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ได้จัดทำแผนการออกตรวจสอบและเฝ้าระวังร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอ และจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเป็นประจำและต่อเนื่องเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอทราบสถานการณ์ปัญหา และสามารถกำกับดูแลสถานประกอบการในพื้นที่ ดังนั้น มาตรการเชิงรุกเป็นมาตรการสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

การกระทำความผิดส่วนใหญ่ที่พบในการศึกษาพบว่ามีความผิดไม่ร้ายแรงและมีโทษปรับสถานเดียว โดยนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมีอำนาจเปรียบเทียบ (ร้อยละ 98.6) ตามที่ได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา (9) โดยอาศัยอำนาจเปรียบเทียบตามมาตรา 75 การกระทำความผิดที่นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมีอำนาจเปรียบเทียบที่พบจากการศึกษานี้ ได้แก่ การฝ่าฝืนมาตรา 6(7) มาตรา 25(3) มาตรา 6(10) มาตรา 41 และมาตรา 74 ส่วนการกระทำความผิดที่นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดไม่มีอำนาจเปรียบเทียบ จะต้องส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ มีจำนวน 2 คดี (ร้อยละ 1.4) ได้แก่ การตั้งโรงงานผลิตอาหารโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งฝ่าฝืนมาตรา 14 และการผลิตอาหารปลอมซึ่งฝ่าฝืนมาตรา 25(2) ซึ่งมีบทลงโทษจำคุกกับผู้กระทำความผิด

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร ได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้กระทำความผิดมาทำการเปรียบเทียบจำนวน 136 คดี โดยผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ได้ยอมรับสารภาพและยินยอมให้ทำการเปรียบเทียบ (ร้อยละ 94.2) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบปรับแล้ว ให้คดีเลิกกันตามมาตรา 37 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (10) แต่พบว่ามี 6 คดี ที่ผู้กระทำความผิดไม่เข้ามาพบเจ้าหน้าที่

เพื่อทำการเปรียบเทียบภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร จึงส่งเรื่องเพื่อร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องเริ่มต้นสอบสวนใหม่ โดยสอบปากคำเจ้าหน้าที่และผู้ต้องหา และรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หากพบว่ามีความผิดและความผิดนั้นไม่เกินอำนาจที่พนักงานสอบสวนจะเปรียบเทียบได้ คือเป็นคดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ก็สามารถเปรียบเทียบที่ชั้นพนักงานสอบสวน และคดีอาญาเล็กน้อยได้ตามมาตรา 37(2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่หากเกินอำนาจที่จะเปรียบเทียบ หรือไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบ พนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องศาล ซึ่งมีขั้นตอนและใช้เวลาในการดำเนินคดีมากขึ้น รวมทั้งความผิดตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เป็นความผิดทางอาญา ผู้กระทำความผิดจะถูกบันทึกประวัติในฐานข้อมูลของกองทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิต่าง ๆ ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดควรจัดทำมาตรการในการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำ และให้ความรู้แก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับข้อกฎหมายเพื่อให้มาทำการเปรียบเทียบภายในเวลาที่กำหนด เพื่อให้ไม่เสียเวลาเปล่าและงบประมาณ และกำลังคนที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และยังเป็นภาระแก่ผู้กระทำความผิดในการเข้ามาพบพนักงานสอบสวน และพิจารณาในคดีในชั้นศาล

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษารูปแบบ เครื่องมือ และวิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการผลิตอาหาร ที่เหมาะสมกับผู้ประกอบการและผู้ควบคุมการผลิตอาหารในทุกกระดับ เพื่อนำไปพัฒนาผู้ประกอบการให้สามารถปฏิบัติตามกฎหมาย

สรุป

ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ผลิตอาหารประเภทน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท ฐานความผิดที่พบส่วนใหญ่เกี่ยวกับสถานที่ผลิตไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ GMP และมีผลการตรวจวิเคราะห์อาหารไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร จึงควรให้ความรู้แก่

ผู้ผลิต เกี่ยวกับหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร การควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สถานที่ผลิตอาหารและผลิตภัณฑ์อาหารเป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด ควรดำเนินการบังคับใช้กฎหมายตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การออกคำสั่งทางปกครองเพื่อสั่งให้แก้ไข ปรับปรุง หรือสั่งให้หยุดการผลิตอาหารที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน รวมทั้งตรวจติดตามภายหลังการบังคับใช้กฎหมายเพื่อเร่งให้ผู้ประกอบการดำเนินการแก้ไข และป้องกันไม่ให้เกิดความผิดซ้ำในฐานความผิดเดิม รวมทั้งควรวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการตรวจสอบร่วมกันระหว่าง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ เพื่อเฝ้าระวังเชิงรุกภายในพื้นที่รับผิดชอบโดยให้มีความครอบคลุมตามความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

1. Food Act B.E. 2522. Royal Gazette No. 96, Part 79 (May 13, 1979).
2. Food and Drug Administration. Summary of consumer protection performance in regional health products for fiscal year 2020 [online]. [cited May 25, 2023] Available from: catalog.fda.moph.go.th/data-set/kbs-report/resource/cf0c00ac-2c04-4fe1-8db8-16e6cacfc67c
3. Notification of the Ministry of Public Health (Number 420) of B.E. 2563 Issued by the Virtue of the Food Act of B.E. 2522 Title: Food production processes, processing equipment/ utensils and storage practices. Royal Gazette No.138 Part 31 special, (February 9, 2021).
4. Khamthanee T, Maneemai O, Taupachit W, Boonsang K, Chaiyasit C, Insorn T. Characteristics of complaints and violations of food laws: a case study of northeastern region of Thailand. Thai Journal of Pharmacy Practice 2023; 15: 1034-45.
5. Kongjint S, Lerkiatbundit S. Inspection for compliance to the good manufacturing practice among the community-owned production sites of bottled drinking water in Trang and their product quality. Thai Journal of Pharmacy Practice 2012; 4: 65-84.

6. Baipaisarn S. Drinking water in sealed container knowledge of supervisors and factors associated with drinking water quality in the 3rd regional health area. Thai Food and Drug Journal 2020; 27: 90-100.
7. Angkoonsit D, Jiamwachira R. Situation and development of complaint data management on health products and health services in term of health consumer protection in Samut sakhon province. Thai Food and Drug Journal 2021; 28: 76-84.
8. Kaikaewkanjana M. Strengthening of the measures to control the production of ice cubes in Chainat. Thai Journal of Pharmacy Practice 2015; 7: 130-144.
9. Food and Drug Administration. Order of the Thai Food and Drug Administration No. 425/2021 [online]. 2021 [cited Aug, 2023] Available from: food.fda.moph.go.th/media.php?id=509468102510125056&name=425_2564.pdf
10. Act Amending the Criminal Procedure Code (No. 16), 2529 BE. Royal Gazette No. 103, Part 215 (Dec 4, 1986).